

BANIJSKI BATALJONI U SLAVONIJI

Stab III operativne zone Hrvatske i dalje nije odu-
stajao od ranije planiranog napada na kotarsko mjesto
Daruvar. Radi toga je skoncentrisao oko 2.000 partizana iz
Slavonije, Moslavine i 7. banijsku brigadu.

Napad je trebalo da se izvede noću između 30. sep-
tembra i 1. oktobra 1942. godine. Međutim, od toga se
moralo odustati, zbog rizika i teškoća u napadu na relativno
veliki grad, zbog jačine neprijateljske posade (preko 900
ustaša, domobrana i Nijemaca) i, najzad, zbog toga što
partizani nisu bili uvježbani u noćnim borbama, posebno
u većem naseljenom mjestu.

Odlučeno je da se, umjesto Daruvara, napadne ustaško
uporište u s. Španovici na cesti Pakrac—Bučje—Slavonska
Požega (danas Novo Selo).

Selo Spanovica bilo je jako ustaško uporište, između
planinskih masiva Psunja i Papuka. Ono se proteže preko
tri kilometra duž ceste i uvlači se u slobodnu partizansku
teritoriju Slavonije. Naseljeno je Hrvatima, uglavnom do-
seljenicima, bivšim drvosječama u okolnim šumama, inače
rodom iz Gorskog kotara. Neslaganje — od ranije — sa
Srbima u okolnim selima, uticalo je, pored ostalog, da se
gro iz Španovice već 1941. godine opredijeli za ustaški
pokret. Tako je oko 300 mjesnih ustaša, predvođenih od
nekoliko ustaša iz tjelesne garde poglavnika NDH, sprovo-
dilo nezapamćeni teror nad svojim susjedima. Očekujući
stalno napade partizana, kao reperkusiju na svoj teror i
nedjela, ustaše u Španovici su se utvrdili u zidanim zgra-
dama duž čitavog sela. To ustaško uporište na ivici slobod-
ne partizanske teritorije trebalo je likvidirati.

Napad je pripremljen i izveden 4. oktobra 1942. godine
uveče, i to slavonskim jedinicama, banijskim i bosanskim

proleterskim četama. Trajao je cijelu noć, naredni dan 5. oktobra i noć do jutra 6. oktobra. U napad je iz rezerve uveden i Udarni banijski bataljon, dok su 5. i 3. banijski bataljoni i moslavačke jedinice vršili osiguranje napada na pravcima od Daruvara i Pakraca.

Španovica je najzad zauzeta, osim jedne tvrde zgrade. Preko 100 mjesnih i ustaša iz vana je ubijeno, znatan broj ih je ranjen, dok su neki uspjeli da pobjegnu. Zaplijenjeno je 80 pušaka, 7 automata i veća količina municije, zatim oko 450 seoskih kola raznog materijala, od čega najviše opljačkanih stvari iz okolnih srpskih sela. Sav plijen evakuiran je u planinu Papuk, a zatim je dijeljen narodu od koga su ga ustaše i opljačkale. Udarni banijski bataljon zaplijenio je 1 puškomitraljez, 20 mina za minobacač i drugi materijal.³⁰

Poslije napada na ustaško uporište u selu Španovici, 7. banijska brigada »Vasilj Gaćeša« se prikupila na zapadnim padinama planine Papuk. Tu su se, u selima Donji, Srednji i Gornji Borki, Bijela i Pakrani, banijski bataljoni odmarali do 9. oktobra 1942. godine, pripremajući se za pokret preko Moslavačke gore i Posavine za rodnu Baniju.

U analizi zajedničkih dejstava u Moslavini, Podravini i Slavoniji, izvršenoj sa štabom III operativne zone Hrvatske i predstavnicima štaba II operativne zone Hrvatske iz Moslavine, posebno je istaknut veliki politički značaj tih dejstava, a pogotovo sadejstva partizanskih jedinica iz sva tri područja sjeverne Hrvatske.

OD PAPUKA U SLAVONIJI DO ŠAMARICE NA BANIJU

Poslije odmora 7. banijska brigada je 9. oktobra 1942. godine pred sam mrak krenula iz s. Borki, kroz široku ravnicu između slavonskih planina i Moslavačke gore. Trebalo je prijeći više komunikacija, među kojima glavne Daruvar—Pakrac—Okučani, Daruvar—Banova Jaruga i Garešnica—Kutina. U isto vrijeme trebalo je i zaobići mnoga sela. Pred sam pokret, primljen je izvještaj da je nepri-

atelj u Davruvaru prikupio preko 2.000 vojnika sa tenkovima i motorizacijom. Zaključeno je da priprema napad na Papuk i okolne partizanske položaje.

U koloni po jedan sa bočnim osiguranjima, Banijski i Moslavački bataljoni krenuli su ravnicom. Zaobilazeći veća sela bataljoni su do jutra stigli u s. Duhovi (ranije Mali Uljanik), nedaleko od rijeke Ilove, koju su po danu prešli između dva velika ribnjaka. U toku pokreta grupe jačine do dva voda obilazile su usputna sela i likvidirale ustaške rojnice, predstavnike ustaške vlasti.

Narod u selima, posebno češke narodnosti kojih ovdje ima u većem broju, sa oduševljenjem je posmatrao partizanske kolone. U lupravi ribnjaka, koji su tada bili najveći u ovom dijelu Evrope, uništeni su telefonski uređaji i pokidana telefonska linija prema Garešnici. Zaplijenjene su veće količine novca, kancelarijskog materijala i nešto gumenih čizama. Tom prilikom Moslavački bataljon je dobio zadatak da poruši vodene brane na Ilovi i uništi više vagona tovljene ribe — šarana, namijenjene potrebama NDH i okupatora. Od rijeke Ilove bataljoni su nastavili preko polja i sela Malo i Veliko Vukovje i Stupovača do s. Čaira i Srpskog Selišta, gdje im je dat odmor.

PRVO POSTROJAVANJE 7. BANIJSKE BRIGADE

Dok su se borci i niži rukovodioci odmarali i vršili vojno-političke pripreme za dugi i teški marš do Moslavačke gore, kroz Posavinu, preko rijeke Save i dalje do Banije, u Operativnom štabu je održano još jedno vojno-političko savjetovanje, kojim je rukovodio član CK KPH Karlo Mrazović. Prisutni su bili i Franjo Ogulinac Seljo, operativni oficir GŠH, Rade Bulat, oficir u GŠH, oficiri iz štaba II operativne zone Hrvatske i drugi. Glavna tema je bila formiranje Moslavačkog NOP odreda od dotadašnja dva bataljona i novopridošlih boraca i pojačavanje kadra u ranije formiranom Kalničkom NOP odredu. Za navedene odrede određeni su još neki rukovodioci iz banijskih bataljona. O tome je GŠH imao da obavijesti Rade Bulat, koji je sa banijskim bataljonima otišao iz Moslavine u GŠH.

Poslije podne, 12. oktobra 1942. godine kraj s. Čaire, održana je smotra banijskih bataljona, gdje im je i zvanično saopšteno da su 7. banijska narodnooslobodilačka brigada.³¹ Tada je pred čitavim sastavom brigade Karlo Mrzović Gašpar održao govor, u kome je, pored ostalog, rekao da su se bataljoni NOPO Banije postrojili još 25. avgusta 1942. godine u Kordunu i da bi se taj datum mogao uzeti kao dan formiranja brigade. Međutim, GSH je 2. septembra izdao naredbu o formiranju 5. narodnooslobodilačke brigade Hrvatske, koja je već 14. septembra preimenovana u 7. banijsku narodnooslobodilačku brigadu »Vasilj Gaćeša«. Borci i starješine su bili veoma oduševljeni. Klicalo se Komunističkoj partiji, drugu Titu, narodnooslobodilačkoj borbi. Na kraju, Mrzović je saopštio da brigada mora do 15. oktobra stići na Baniju, radi izvršavanja novih zadataka.

Zadaci koji očekuju brigadu na Baniji vide se iz izveštaja Glavnog štaba Hrvatske od 12. oktobra 1942. da mnogi garnizoni neprijatelja nisu utvrđeni i da su u njima u većini domobrani, koji su za vrijeme ofanzive na Baniji javno manifestovali svoje simpatije za partizane; da na Baniji ima nekoliko mjesta s jačim neprijateljskim garnizonima, koja do sada partizani nisu napadali, tako da bi i momenat iznenađenja mogao biti odlučan za uspjeh. Zatim je rekao da bi brigada svojim dejstvima otežala promet, a eventualno i presjekla puteve Petrinja—Bosanski Novi i Petrinja—Kostajnica, koji su neprijatelju sada naročito važni radi koncentracije snaga za borbu protiv naših brigada; da bi krupnije akcije i dejstva na Baniji vrlo vjerovatno omele ofanzivu, koju neprijatelj priprema na Kordun, a, u isto vrijeme, veći uspjesi bi povratili povjerenje naroda u naše snage, koje je bilo pokolebano odlaskom naših snaga sa ovog terena prilikom posljednje neprijateljske ofanzive. Naglasio je da bi čišćenje Banije takođe bilo važno i stoga što je to vrlo bogat kraj i da bi dejstva na Baniji veoma povoljno odjeknula u našoj II i III operativnoj zoni, gdje je narodnooslobodilačka borba u posljednje vrijeme u poletu.³²

Sa brigodom za Kordun, odnosno za Glavni štab Hrvatske i operativno rukovodstvo CK KPH, krenuli su

31 Dan formiranja brigade ustaljen je sa 2. septembrom 1942. godine, pa se i danas slavi. Udarni bataljon postaje 1. bataljon, 5. bataljon je 2, 3. bataljon je 3. bataljon brigade.

32 Izvještaj Glavnog štaba Hrvatske od 12. oktobra 1942. godine — Zbornik V/8, str. 168—170.

iz logora Stara Gradiška zamijenjeni politički sekretar CK KPH, Andrija Hembrang, zatim oficir u GŠH Rade Bulat i neki drugi rukovodioci GŠH i CK KPH.

Prilikom posljednje pripreme za pokret preko Posavine i preko Save, izvršena je manja izmjena u kadrovima. Za komandanta 5. bataljona određen je Jovo Čakala, a za komandanta 3. bataljona Jovo Vranešević (dotadašnji komandant Nikola Kaić Kole određen je za* operativnog oficira u štabu).

Oko pravca kretanja iz Moslavačke gore kroz Posavinu i preko rijeke Save vodila se posebna rasprava. Operativni oficir štaba, Nikola Kaić Kole predložio je da se tokom marša zaobilaze posavska sela, kako neprijatelj ne bi otkrio pravac kretanja, bar dok se ne prijeđe Sava. Prijedlog je potkrepljivan i viješću da je neprijatelj na odsjeku rijeke Save od Siska do Jasenovca rekvirirao sve čamce, kako bi spriječio prebacivanje partizanskih snaga preko rijeke.

Međutim, pod uticajem držanja i odnosa naroda Moslavine, Bilogore, Podravine i Slavonije prema partizanima, odlučeno je da se krene pravcem: s. Voloder—s. Osekovo—s. Kostrena na rijeci Lonji—s. Mužilovčica na lijevoj obali rijeke Save—s. Bobovac na desnoj obali Save.

Pred brigadom bile su dobro osmatrane i branjene komunikacije: cesta i željeznička pruga Zagreb—Novska, zatim rijeka Sava, kao velika vodena prepreka, cesta i željeznička pruga Sunja—Dubica i cesta i željeznička pruga Sunja—<Kostajinica.

Prelaz ceste i željezničke pruge Zagreb—Novska izvršen je u sumrak 12. oktobra 1942. godine bez teškoća. Zatim je nastavljen pokret kroz selo Osekovo, sve do sela Kostrena na rijeci Lonji, gdje je dat predanak.

Dok su se bataljoni odmarali pod obezbjeđenjima, štab je tražio vezu sa Kotarskim komitetom KPH Sisak, koji je imao zadatak da izvidi situaciju na rijeci Savi i ispita mogućnosti prijelaza. Pošto komitet KPH Sisak nije tada bio u tome rejonu, to je iz s. Kostrena upućen vod boraca da izvidi mogućnost prijelaza preko Save kod sela Mužilovčice.

Zbog zadržavanja u s. Kostrena, pojačana su obezbjeđenja na putevima koji vode iz Kutine i s. Gušća. Ujutro

13. oktobra bataljoni isu bili na položajima gdje su i doručkovali. Uskoro poslije doručka iznenadila ih je pojava neprijatelja. Obaviješten od svojih doušnika iz Posavine, neprijatelj je sa nekoliko satnija krenuo iz Popovače preko polja i šuma u pravcu s. Kostrena i, nešto pred podne, pojavio se na nekih desetak metara ispred brigadnih osiguranja. Bataljoni su odmah zauzeli borbene položaje na nasipu rijeke Lonje, gdje su upornom odbranom i preciznim gađanjem zadržali neprijatelja.

U toku ove borbe na rijeci Lonji došlo je do međusobnih dozivanja i razgovora između neprijatelja i naših boraca. Mada su neprijateljski oficiri iz dubine ponavljali komande za juriš na nasip, vojnici, izloženi preciznoj partizanskoj vatri, nisu bili voljni za to. Tako su na svaku komandu oficira samo otvarali jaku paljbu i ne pomišljajući da krenu na juriš. Čak su u jednom momentu, poslije precizne partizanske vatre, počeli i da dozivaju: »Ne pucajte tako nisko, pa ćemo i mi pucati visoko«. Tako, i pored svih nastojanja neprijateljskih oficira, do juriša nije došlo sve do 14 časova. U to vrijeme i naši bataljoni su se, obmanjujući neprijatelja plotunskom paljbom i uzvicima »juriš«, pod zaštitom 5. bataljona povukli u pravcu donje Posavine. Naši gubici bili su 1 poginuli i 6 ranjenih od vatre minobacača.

Uvjeren da će partizanski bataljoni poslije povlačenja iz s. Kostrene krenuti u pravcu šume Brezovice kraj Siska i neprijatelj je krenuo u tom pravcu, ostavljajući naše bataljone u donjoj Posavini, u rejonu s. Trebeža.

Vod koji je bio na izviđanju prelaza preko Save vratio se i kod s. Lonjica i izvijestio da su sve čamce i skele na rijeci Savi pokupile ustaše i blokirale ih na desnoj obali rijeke, a u s. Mužilovčici i okolini nije se moglo naći nikakvo sredstvo za prelaz rijeke. Zato je štab brigade rekvirirao četiri veća čamca na potoku Trebežu i prevezao ih kolima do Save kod s. Mužilovčice.

Međutim, kad su čamci spušteni u Savu oko 1 čas 15. oktobra 1942. godine,³³ ustaše iz s. Bobovca su otvorile

33 Prelaz Save kod Bobovca vršen je zato što tuda vodi kraći put za Banijski trokut i dalje za Baniju i Samaricu. Banijskim trokutom se naziva prostor omeđen cestama i željezničkim prugama Kostajnica—Sunja—Dubica i na istok do rijeke Une.

vatru. To je izazvalo pometnju koju su iskoristili veslači dovedeni iz s. Trebeža i razbežali se. Zamijenili su ih borci iz 3. bataljona, koji su i prešli prvi. Komandant mjesta prelaza bio je komandant Udarnog bataljona Zivko Bronzić. Kada su se četiri čamca približala onostranoj obali, četa za obezbjeđenje prelaza sa lijeve obale otvorila je plotunsku paljbu i rastjerala mjesne ustaše sa obale rijeke u Bobovcu. Tako se prvi talas uspješno iskrcao i zauzeo mostobran na desnoj obali rijeke. Odmah zatim u s. Bobovac je upućena jača patrola, koja je uhvatila 4 naoružane mjesne ustaše u civilu i upotrijebila ih za veslače na čamcima.

Prevoženje boraca preko Save vršeno je punih šest časova. Kad su svi prebačeni, nastavljen je pokret u pravcu ceste i željezničke pruge Sunja—Dubica, sa ciljem da se bataljoni što prije nađu u Banijskom trokutu.

Cestu i prugu prešli su bez otpora i nastavili dalje kroz Banijski trokut bez odmora.

U s. Donji Hrastovac, ispred ceste i željezničke pruge Sunja—Kostajnica, primljeno je obavještenje o pokretima neprijatelja. Naime, oko pola sata prije nego što su stigli naši bataljoni, cestom Kostajnica—S-unja prošla je njemačka tenkovsko-motorizovana kolona. Ocijenjeno je da će neprijatelj blokirati cestu i prugu Sunja—Dubica, pa je nastavljen ubrzani pokret pravcem Donji Hrastovac—Krčevo—Svinjica. Cestu i željezničku prugu Sunja—Kostajnica bataljoni su prešli u streljačkom stroju. Baš u toku prelaska naišao je vlak iz Kostajnice pun neprijateljskih vojnika i sa teškim mitraljezom na platformi zadnjeg vagona. No sve je prošlo bez posljedica. Bataljoni su zalegli i vlak je produžio u pravcu Sunje.

Tako su borci 15. oktobra 1942. godine, doručak dobili na rodnoj Baniji, u selima Gradusi i Svinjici. Za vrijeme doručka primljen je izvještaj, od naroda a zatim i od osiguranja, da se neprijatelj iz Sunje kreće u pravcu s. Svinjice. Odmah je doručak prekinut, Udarni bataljon upućen na položaje, a ostali bataljoni i štab brigade krenuli su u pravcu s. Mečenčana, gdje im je i bio marševski cilj. U prethodnici je bio 5. bataljon. Prema naređenju štaba brigade, Udarni bataljon nije prihvatio borbu s neprijateljem, već se postepeno povlačio za glavnom brigadi.

U s. Mečenčanima dat je zastanak ali — ubrzo je došlo do neželjenih pojava. Naime, primijetivši da je od Petrinje u s. Umetići (pozadi naših bataljona) stigla neprijateljska patrola na motociklima sa prikolicama, usplahireni seljaci počeli su da viču da nailaze i tenkovi. To je stvorilo paniku među borcima 3. bataljona, koji su se razbježali u šume Šamarice. Međutim, patrola se, čim su opaljena samo tri metka, bezglavo povukla u pravcu Kostajnice. Kao što se vidi, nije bilo nikakvog osnova za paniku, koja je uslijedila poslije izvještaja preplašenih seljaka.

Panika u 3. bataljonu brzo je riješena, ali se došlo do zaključka da su i jedinice visokog morala, usljed velikog zamora i psihičke napetosti, podložne panici. Zbog toga štab odlučuje da se nastavi marš za s. Lovču, kako bi se jedinice na većoj udaljenosti od neprijatelja što bolje odmorile i pripremile za nova dejstva. Dolaskom u Lovču završen je prvi veliki marš banijskih partizanskih bataljona u sastavu 7. banijske brigade »Vasilj Gačeša«.

Borbeni put grupe bataljona Banijskog odreda od 25. avgusta do 15. oktobra 1942. godine bio je višestruko značajan. Tokom ova 83 dana marševa, borbi i akcija učinili su da prvo izgrade sebe u prave borce svoga naroda, a, u isto vrijeme, da pomognu razvoju i učvršćivanju Moslavačkog NOP odreda i formiraju Kalnički NOP odred. Prvi put su se partizani pojavili u Podravini, a pružena je i pomoć slavonskim partizanskim jedinicama, od kojih je 11. oktobra 1942. godine formirana 12. hrvatska, odnosno 1. slavonska NO brigada.

O značaju ovog puta za banijske borce u izvještaju štaba brigade od 19. oktobra 1942. godine kaže se:

»Moral partizana na ovom putu, kao i borbenost njihova nije bila uvijek jednaka. Na put se pošlo odlučno, a moral i borbenost je bila na visini. Mnoge nedaće koje su nas u početku (između Kupe i Save), naročito glad i neizvjesnost o snagama i pokretima neprijatelja, slabe veze — pratile, izazivale su opadanje morala i borbenosti. Tome je doprinijelo i teško prelaženje neprijateljskih komunikacija (zasjeda u blizini pruge kod Lekenika i tenkovi prilikom prelaza preko Save). No, već nakon prve uspješne akcije na Goilo, kao i nakon savladavanja prije navedenih prepreka, samopouzdanje je podizalo moral i borbenost partizana vrlo naglo, tako da

su sve dalje akcije, koje su bile vrlo raznovrsne uspijevale relativno lako, a izvođene vojnički pravilno i sa oduševljenjem. Borbeni moral u času našeg povratka bio je na kulminaciji i partizani su bili uvjereni da im nikakve prepreke ne mogu ometi put.

Vojnički su partizani mnogo dobili. Stalni marševi izvođeni potpuno vojnički, logorovanja sa propisnim osiguranjem, borbe s neprijateljem u raznim situacijama podigli su vojničko znanje partizana i čitavog komandnog kadra.

Mnogo je doprinijela tome i saradnja sa slavonskim i moslavačkim odredima, jer su partizani vidjeli da je naša borba široka i da se ne bore samo oni za slobodu. Prijem na koji su naišli u ovim krajevima u selima hrvatskim i srpskim, kao i manjinskim (Česi, Mađari i Nijemci) podigao je mnogo političku svijest partizana .. „³⁴

STASANJE BRIGADE

Da bi se organizaciono sredila i osposobila za namijenjene zadatke, brigadi je trebalo više vremena. Međutim, za duži odmor i sređivanje jedinica nakon dolaska iz Slavonije i Moslavine na Baniju nije bilo vremena. Pa ipak, brigada je na Baniji djelomično popunjena i organizaciono sređena. U 1. udarni bataljon ušla je njegova 3. četa »Pero Malivuk« koja je bila ostala na Baniji i tu djelovala u sastavu 2. bataljona 8. banijske narodnooslobodilačke brigade. Bilo je i manjih popuna novodošlim borcima.

Bilo je izmjena i dopuna i u štabu brigade. Dotadašnji komesar brigade Đuro Čizmek otišao je na dužnost pomoćnika komandanta Komande vojnog područja Banije, a na njegovo mjesto za komesara brigade postavljen je učitelj Mile Martinović. Za zamjenika komandanta brigade postavljen je Đuro Bakrač.³⁵

Za vrijeme odmora i organizacionog sređivanja štaba brigade, vršene su i pripreme za predstojeća dejstva po planu Glavnog štaba Hrvatske.³⁶

Prva akcija bio je napad na neprijateljski garnizon i grad Glinu, koji je izveden noću 22/23. oktobra 1942. godine. Za ovaj napad prikupljene su četiri partizanske brigade

35 Osim postavljanja navedenih starješina, u štabu 7. banijske brigade nalazio se i Milan Pavlović Mićun, sve do 22. novembra 1944. godine, do formiranja 7. banijske divizije. Tada Milan Pavlović — Mićun odlazi za načelnika štaba divizije, a Nikola Kaić Kole za obavještajnog oficira divizije.

36 U to vrijeme grupa proleterskih brigada, pod komandom Vrhovnog štaba NOV i POJ i lično druga Tita, vrši prodor u Bosansku krajinu. Glavni štab Hrvatske, kako se to vidi i iz izvještaja od 12. oktobra 1942. godine, posredno sadejstvuje grupi proleterskih brigada.

i to: 1. udarna brigada Hrvatske, 5. kordunaška i 7. i 8. banijska brigada (ukupno trinaest bataljona). Za koordinacija* njihovog dejstva oformljen je i poseban Operativni štab grupe brigada.

Garnizon u Glini sačinjavali su: jedna satnija (četa) ustaša i jedna bojna (bataljon) domobrana — ukupno preko 650 vojnika. Od teškog naoružanja neprijatelj je imao bateriju od 4 topa na položaju kod gradske klaonice, zatim 4 minobacača 81 mm i 8 minobacača 50 mm. Ostalo naoružanje sačinjavali su teški mitraljezi, puškomitraljezi i puške. Glavne neprijateljske snage tokom dana bile su u gradu, a po noći ai rovovima oko grada, s tim što su manje snage patrolirale po gradu. Oko grada neprijatelj je iskopao rovove na rastojanjima od 100 metara od kojih su neki bili pokriveni. Međutim, žičanih prepreka nije bilo ni ispred rovova ni oko grada. Kuće u gradu nisu bile utvrđene.

U okolini Gline neprijatelj je držao:

Na cesti Glina—Gora—Petrinja posade u Prekopi, Kihalcu i Marinbrodu, tada nedovoljno poznate jačine. Kod s. Graberja nalazila se jedna satnija jačine oko 150 domobrana, a jedna satnija na Perkovića brdu.

Neprijateljska posada u s. Maji bila je jačine 10 žandara i mjesna satnija ustaša. U zaseoku Nogićima kraj Ravnog Rašća nalazila se isturena posada od oko 100 neprijateljskih vojnika sa 30 vojnika u s. Crni Lug.

U Topuskom neprijatelj je držao garnizon jačine 700 do 800 vojnika, od kojih su polovina bile ustaše.

Na položajima oko Petrinje neprijatelj je imao vrlo jake snage, ojačane topovima i tenkovima. Osim grada Petrinje u okolini su bila sledeća uporišta: na položajima oko s. Gora nalazila se jedna bojna (bataljon); kod s. Župića na cesti Gora—Petrinja jedna i po satnija; na brdima od Novog Selišta do s. Cepeliša đačka bojna; u Hrastovici i okolini jače snage ojačane sa tri tenka. Na potezu od željezničke stanice Petrinja do Češkog Sela nalazile su se dvije satnije, a na k. 320 ojačana satnija. Sve navedene snage u Petrinji i okolini služile su za osiguranje Petrinje, ali su svakog momenta mogle da intervenišu u bližoj i daljoj okolini, što je imalo vidnog uticaja na organizaciju i osiguranje napada na grad Glinu.

Od raspoloživih 13 bataljona iz četiri partizanske brigade (1, 5, 7. i 8) prema zapovijesti štaba Operativne grupe brigada direktno za napad na grad Glinu angažovano je svega pet bataljona, i to tri bataljona iz 1. udarne brigade

Hrvatske i dva iz 7. banijske brigade. Ukupno u napadu učestvovalo je oko 800 boraca. Svi ostali bataljoni bili su na osiguranjima prema Petrinji kod s. Gora, prema Hrastovici, Maji i Topuskom.

Raspored bataljona u napadu na Glinu bio je:

Prva udarna brigada Hrvatske napada sa jednim bataljonom pravcem Pogledić—željeznička stanica—centar grada, a sa dva bataljona pravcem: s. Majske Poljane —rječica Maja—centar Gline.

Sedma banijska NO brigada »Vasilj Gačeša«, sa 1. i 3. bataljonom upada u s. Jukinac, a zatim napada neprijateljsku posadu na mostu kod ovog sela na ulazu u Glinu. Na potoku Maja održava vezu sa bataljonima 1. udarne brigade Hrvatske. Sa jednim bataljonom probija se preko gradskog sajmišta u zapadni dio grada, gdje likvidira neprijateljske otporne tačke, a sa 2. bataljonom kod s. Gredana osigurava napad na grad Glinu iz pravca Cemernice (na putu Glina —Vrgin Most) i iz pravca Topuskog.³⁷

Planirano je da napad počne u 24 časa 23. oktobra 1942. godine. Ali, prelaz preko nabujale rječice Maja usporio je nastupanje, a time i napad bataljona 1. udarne brigade Hrvatske. Tako je napad počeo sa zakašnjenjem u 1,30 časova 24. oktobra.

Bataljoni 1. udarne brigade Hrvatske uspjeli su da prijeđu rječicu Maju i upadnu u sam grad Glinu. Međutim, dalje napredovanje je usporeno usljed toga što su se borci rasturili i u kuće u kojima neprijatelja nije bilo. Zbog takvog rasipanja snaga 1. i 2. bataljon 1. udarne brigade Hrvatske nisu više predstavljali takvu udarnu snagu, koja bi odvušla pažnju neprijatelja i olakšala prodor banijskih bataljona sa zapadne strane grada. I bataljon 1. udarne brigade Hrvatske, koji je napadao iz pravca Pogledića ka željezničkoj stanici Glina, također se rasturio po prvim kućama čime je uspjeh u napadu doveden u pitanje.

Na pravcu napada 1. i 3. bataljona 7. banijske brigade napad se odvijao po sledećem: Neprijatelj je sa Jukinačkog mosta pobjegao ispred 1. bataljona, ali je uspio da zaposjedne zgrade u gradu ispred mosta. Za to vrijeme je 3. bataljon, koji se povezao sa bataljonima 1. udarne brigade Hrvatske, prešao rječicu Maju i upao na periferiju

grada. U takvoj situaciji je na položajima oko Jukinačkog mosta ostavljena 1. četa 1. udarnog bataljona, dok je glavnina bataljona nastavila da prodire desnom obalom rijeke Gline. Uspjela je da dopre do gradskog sajmišta i zgrade suda, a zatim je 1. udarni bataljon prodro gotovo do centra Gline. Međutim, zbog slabog sadejstva sa bataljonom 1. udarne brigade Hrvatske, ovaj uspjeh nije iskorišćen. Koliko se 7. banijska brigada angažovala i junački borila, dokaz su i pretrpljeni gubici — 20 mrtvih, 37 ranjenih i 2 nestala borca.

Jedinice koje su osiguravale napad na grad Glinu, gotovo nisu imale borbi. Naime, 2. bataljon 7. banijske brigade zaustavio je kod s. Gređana jedan oklopni automobil i dva kamiona 'ustaša koji su iz Čemernice krenuli u pomoć napadnutoj Glini.

Uvidjevši da planirani napad ne uspijeva, naređeno je da se brigade povuku iz grada.

Prema ocjeni Operativnog štaba grupe brigada, napad na Glinu nije uspio zbog toga »što štabovi bataljona u prvom redu, a i štabovi brigada nisu tom operacijom dobro rukovodili«.³⁸

Ukupno neprijatelj je imao oko 50 poginulih, više ranjenih, a zarobljeno je 9 domobrana, 1 ustaša i 2 žandara (od kojih 1 narednik). Od zarobljenih jedan domobran, ustaša i žandari su osuđeni najtežom kaznom, dok su preostalih 8 domobrana dobrovoljno stupili u partizanske redove. Zaplijenjeno je: 2 puškomitraljeza, 2 automata (šmajsera), 20 vojničkih i 2 lovačke puške, 2 pištolja, nešto municije i 1 brdska kuhinja.

Naši gubici su, pored navedenih 20 mrtvih, 37 ranjenih i 2 nestala iz 7. banijske brigade, još 3 ranjena iz 1. udarne brigade Hrvatske. Izgubljeno je i 6 pušaka.

Mada napad na grad i garnizon Glinu nije uspio, ipak je značajna činjenica da su partizani bez teškog naoružanja i drugih potrebnih sredstava prodrli kroz dobro organizovanu odbranu grada, da su pri tom, kao što smo iznijeli, nanijeli neprijatelju osjetne gubitke u ljudstvu (50 mrtvih i 12 zarobljenih) i plijenu u prvom redu oružja, da su zapalili sudsku zgradu i dr. Najzad, ovaj 'uspjelo upad u grad

unio je veliku zabunu u redovima neprijatelja, tako da je već narednog dana garnizon ojačan sa još jednom ipo bojnom, a cjelokupna posada je dvije naredne noći otvarala uragansku vatru iz svih oružja.

S druge strane, borci 7. banijske brigade su dugo pričavali utiske iz ovog napada i hvalili se da su zvonili u glinskoj crkvi, da su šetali ulicama grada i drugo.

NAPAD NA KOSTAJNIČKI MAJUR I ŽELJEZNIČKU PRUGU

Odstupivši od Gline, 1. udarna brigada Hrvatske, 4. kordunaška i 8. banijska pripremale su se za učešće u Bihačkoj operaciji.

U to vrijeme 5. kordunaška i 7. banijska brigada orijentisale su se na komunikacije Koštajnica—Sunja—Sisak. Cilj je bio da se spriječi manevar neprijatelja u gornji tok rijeke Une i pojačavanje garnizona Bosanski Novi, Bosanska Krupa i Bihać na koji se pripremao napad bosanskih i hrvatskih brigada.³⁹

Peta i 7. brigada stavljene su pod komandu Operativnog štaba, čiji je komandant bio Petar Kleut, a komesar Duro Kladarin. Jedna od prvih akcija bio je napad na željezničke stanice od Koštajničkog Majura do uključno Donjeg Hrastovca, a koji je trebala da izvede, 29. oktobra 1942. godine, 7. banijska brigada. Ovaj napad imale su da osiguravaju 5. kordunaška brigada i 3. bataljon Banijskog odreda.

Željezničku prugu Koštajnički Majur—Sunja isključno osiguravala je 9. satnija iz 2. pješačke pukovnije 2. domobranske divizije, ukupno oko 150 domobrana sa naoružanjem — 6 puškomitraljeza, 5 automata, ostalo puške. Raspored satnije bio je: u željezničkoj stanici Kostajnički Majur oko 45 domobrana, 3 narednika i 2 oficira sa 3 puškomitraljeza i 5 automata; u stražarnicama između Kostajničkog Majura i Donjeg Hrastovca 13 domobrana sa 1 ipuškomitraljezom, a na željezničkoj stanici Donji Hrastovac 17 domobrana sa 1 puškomitraljezom.

39 U napadu na Bihać učestvovala je još li 2. lička brigada.

Osim garnizona u Kostajnici i Sunji, neprijatelj je imao posadu u s. Kukuruzarima, ojačanu bojnu — oko 800 do 1.000 domobrana.

Bataljoni 7. banijske brigade dobili su sledeće zadatke:

— 1. bataljon postavlja osiguranje na željezničkoj pruzi i cesti prema Sunji kod Donjeg Hrastovca, sa zadatkom da prije početka napada poruši prugu i telefonske veze;

— 2. bataljon napada uporišta neprijatelja Koštajnički Majur isključno—željeznička stanica Donji Hrastovac uključno — dvije čuvarnice i željezničku stanicu;

— 3. bataljon napada neprijateljsko uporište Koštajnički Majur, a jedna njegova desetina zajedno sa civilima vrši rušenje pruge i telefonskih veza prema Kostajnici.

— Operativni štab kod škole u s. Krčevo, a štab 7. banijske brigade u zadnjim kućama Koštajničkog Majura prema s. Stubljanima. Sanitetsko previjalište u s. Krčevo.

Napad je planiran za 29. oktobar 1942. godine u 2 časa ujutro. Poslije napada brigade su imale da se okupe u selu Lovči.

Napad na komunikacije Kostajnica—Sunja izvršen je prema planu. Neprijatelj je relativno brzo, od 2 do 2,30 časova likvidiran, osim jednog bunkera sa 5 vojnika. Zaplijenjena je 51 puška, 5 puškomitraljeza, 4 automata, oko 16.000 metaka, 2 sanduka bombi, 85 pari odijela, isto toliko obuće i 750.000 kuna. Sve zgrade neprijatelja i bunkereri su razoreni i zapaljeni. Zarobljeno je 48 domobrana, 2 oficira i 2 narednika — đaka.

O ovom napadu štab 2. domobranske divizije poslao je 30. oktobra pretpostavljenim depešu sadržine:

Danas između 2 14 sata napad partizana (V i VII brigade) na željezničku prugu isključno Sunja — uključno Majur. Partizani su se povukli u Samaricu — Lovča. Pruga nije razorena. Deveti sat 2. pješačke pukovnije, koji je osiguravao prugu, pretrpio je gubitke: 2 časnika, 2 dočasnika, 65 momaka — detaljnije zapovjednik II pukovnije (pukovnik Petruhov). Razvidanjem na pravcu Dvor—Međumajdan utvrđena partizanska brigada u Rujevcu i Majdanu. U Lovči prikupljanje jačih partizanskih snaga — sigurno utvrđeno ...⁴⁰

54 Zbornik V/9, str. 199 i Hronologija NOR-a, str. 376

Jedan od zarobljenih oficira ostao je u 7. banijskoj brigadi, a jedan je upućen u Glavni štab Hrvatske. Oba podoficira su strijeljana, i to jedan što je poslije zarobljavanja pucao i ranio jednog partizana, a drugi što je na putu za 5. brigadu pokušao bjekstvo.

Naši gubici su 7 mrtvih i 10 ranjenih. Većina mrtvih i ranjenih uslijedila je pri jurišu na neprijateljske bunke-re, a pogotovo na bunker kod stanice Donji Hrastovac iz kojeg se neprijatelj nije lako predavao. Istina, nakon pregovora se dozvolili našim borcima da ispred bunkera povuku mrtve i ranjene. Tek u produžetku napada jednog vođa iz 2. bataljona i ovaj bunker je savladan i zaplijenjen 1 puškomitraljez i 6 pušaka.

Neprijatelj iz okolnih garnizona nije stigao da inter-veniše. Zaplijenjenih 500.000 kuna je upućeno štabu I ope-rativne zone Hrvatske, a ostatak je podijeljen između šta-bova 5. i 7. brigade. Osim novca, 5. brigadi je dodijeljeno i 80 pari cipela i dio odjeće, 5.000 metaka i 10 pušaka.

Borci 7. banijske brigade su i u ovom napadu, kao i u napadu na Glinu, pokazali veliku hrabrost i upornost. Međutim, još uvijek su išli više srcem, nego vojnički uvje-žbani.

Poslije napada svi bataljoni 7. banijske brigade po-vukli su se u s. Lovču. Jedna desetina iz 1. bataljona je ostala na osiguranju u s. Mečenčanima, a jedan vod 2. bata-ljona je produžio napad na bunker iz kojeg su još pružali otpor. Međutim, u toku kretanja ka Lovči, ovaj vod se rasturio, a neki su čak i zaspali uz put. To je oštro kriti-kovano. Izgovarali su se zamorom od dugih marševa. Nai-me, brigada je noć prije napada došla iz s. Šušnjara kraj Gline u s. Lovču, a iz Lovče preko s. Borojevića i Krčeva prebacila se na prugu Kostajnica—Sunja, a zatim nazad za s. Lovču. Bio je to zaista težak put, pa je zaspalim bor-cima to uzeto kao olakšavajuća okolnost.

U kritikama akcije na Koštajnički Majur i željezničku prugu Kostajnica—Sunja, koje su izvršene po bataljonima, ukazano je na niz propusta u toku marša, prilaženja objek-tima i samom napadu.⁴¹

Vjerujući da će odmor trajati nešto duže, štab 7. banijske brigade je, na osnovu analize dotadašnjih akcija, planirao obuku starješina i boraca. O tome je ovo zapisano:

»... U cilju podizanja vojnog znanja naših partizana i naših rukovodećih drugova postavljeni su štabovima bataljona zadaci da stvore planove vojne obuke i da ih ostvaruju. Već dva dana izvodi se po bataljonima borbena obuka i to jedinačna onih partizana koji još ne poznaju dovoljno svoga oružja, a četna, bataljonska i međubataljonska kod iskusnijih partizana. Predviđeni su i manevri cijele brigade za 2. XI t. g., a takode i manevar sa 5. brigadom.

U cilju ostvarenja boljih veza za vrijeme borbe a i inače, počeli smo danas da formiramo vod za vezu i već se počela izvoditi obuka uz pomoć nekih drugova iz 5. brigade, jer je tamo već formiran vod za vezu.«⁴²

Osim vojne nastave, počelo se i sa intenzivnom političkom nastavom i kulturno-prosvjetnim radom.

Međutim, ovaj plan nije mogao biti sproveden, jer je brigada, već 1/2. novembra, ponovo u napadu na komunikacije između Kostajnice i Sunje.

Prema izvještaju zamjenika političkog komesara 7. banijske brigade od 30. oktobra 1942. godine o organizacionom i političkom stanju u brigadi, stanje je:

- 1. bataljon 185 partizana, od toga 23 člana KPJ, 19 kandidata za članove KPJ i 54 člana SKOJ-a;
- 2. bataljon 180 partizana, od toga 24 člana KPJ, 21 kandidat za članove KPJ i 54 člana SKOJ-a;
- 3. bataljon 195 partizana, od toga 34 člana KPJ, 13 kandidata za članove KPJ i 55 članova SKOJ-a.

Članovi KPJ u štabu brigade sačinjavali su posebnu partijsku ćeliju, te je ukupni broj članova KPH, kandidata za članove KPJ i članova SKOJ-a nešto veći nego je prikazan po bataljonima.⁴³

BORBE BRIGADE U TOKU »BIHAĆKE OPERACIJE«

Za vrijeme priprema bosanskih i hrvatskih brigada za napad na Bihać, Operativni štab grupe brigada — 5. i 7. brigade — planirao je i izveo napad na Sunju. Cilj je bio

42 Zbornik V/8, str. 380.

43 Zbornik V/30, str. 243.

da veže neprijateljske snage na tom sektoru i da im spriječi kretanje i manevrisanje dolinom rijeke Une ka Bihaću, pred i u toku napada. Napad je planiran za 2. novembar 1942. godine.

Prema nepotpunim podacima, jačina neprijatelja u Sunji iznosila je oko 70 ustaša, 40 do 80 žandara i nepoznat broj naoružanih civila. Na željezničkoj stanici Sunja posadu je sačinjavala jedna satnija (četa) domobrana, 20 do 30 ustaša i 20 do 30 Nijemaca. Od naoružanja su imali puške, 1 top, 1 tenk, povremeno i oklopni voz s njemačkom posadom.

Brigade određene za dejstva na Baniji, dobile su sljedeće zadatke:

— 5. kordunaška brigada napada i razoružava neprijatelja u mjestu Sunja, a istovremeno osigurava napad iz pravca Sisak—Sunja i napada i razoružava posade neprijatelja na željezničkoj stanici Krajiški Brđani. Jedan bataljon ostavlja u rezervi štaba Operativne grupe.

— 7. banijska brigada sa dva bataljona napada neprijatelja na željezničkoj stanici Sunja, a s jednim bataljonom osigurava napad na pravcu Dubica—Sunja, napadajući istovremeno neprijateljsku posadu na željezničkoj stanici Staza.⁴⁴

Planirani napad izveden je noću 1/2. novembra 1942. godine i djelomično je uspio.

Napad 5. kordunaške brigade na Sunju nije dao očekivane rezultate, jedno zbog nepoznavanja terena, a drugo zbog neodlučnosti. Tako je omogućeno dijelu neprijatelja da pobjegne u pravcu rijeke Save, a drugom da se organizuje i posjedne tvrdo zidane zgrade u mjestu. Na položajima osiguranja od pravca Siska nije došlo do borbe, a neprijatelj iz željezničke stanice Krajiški Brđani je pravovremeno pobjegao.

Napad 7. banijske brigade na željezničku stanicu Staza je uspio, dok je napad na željezničku stanicu Sunja uspio samo djelomično. Uzroci ovog neuspjeha su višestruki. Prvo, pripreme za napad izvršene su na brižnu a drugo,

44 Zbornik V/9, str. 61, 79 i 115. Hronologija NOR-a, Vojnoistorijski institut JNA, Beograd, 1964, str. 373 (u daljem: Hronologija NOR-a).

željeznička stanica Sunja nije likvidirana u prvom jurišu zbog toga što je u njoj bio stacioniran njemački oklopni vlak iz Zagreba. Kao djelimičnim uspjehom može se smatrati rušenje željezničke pruge na potezu Sunja—Kostajnica u dužini oko 100 m. Dijelovi iz osiguranja prema Dubici iznenadili su i likvidirali neprijatelja ina željezničkoj stanici Staza, a zatim je zapaljena zgrada seoske opštine sa cjelokupnom administracijom. Zarobljena su 4 stražara sa oružjem. Na željezničkoj stanici Staza zaplijenjeno je nekoliko pušaka, kao i nekoliko seljačkih kola ostalog plijena.

Napadi u rejonu Sunje produženi su i tokom 2. i 3. novembra, sve dok 4. novembra nije javljeno da je Bihać oslobođen i da je nastavljena ofanziva na sjever i zapad ka liniji: Sana—Una—Sava—Kupa. U toku 4. novembra 5. kordunaška brigada, obezbijedena 7. banijskom brigadom, izvodi napad na neprijateljski voz kod s. Krajiških Brđana na pruzi Sisak—Sunja. Zaplijenjeno je 11 vagona i zarobljeno 74 domobrana, ustaša i njemačkih vojnika.

Na željezničkoj stanici Sunja zapaljeno je nekoliko zgrada, zarobljeno 12 domobrana, zaplijenjeno 12 pušaka, nešto municije i druge vojne opreme. Gubici 7. banijske brigade bili su 3 mrtva i 4 ranjena.⁴⁵

Brojno stanje 7. banijske brigade u to vrijeme iznosilo je 890 ljudi u tri bataljona, rezervnoj četi i vodu za vezu. U brigadi je djelovalo 100 članova KPJ, 58 kandidata za članove KPJ u 13 partijskih ćelija, kao i 302 člana SKOJ-a u 9 a'ktiva.⁴⁶

Kod ocjene rada štabova bataljona, između ostalog, kaže se:

— 1. bataljon — štab borben, dosta nesamostalan, bez velikog vojničkog znanja i rutine. Posvećuje se pažnja da se u tom pogledu izgradi;

— 2. bataljon — štab vojnički dobar, ali novoformiran, nešaživljen, ne uspijeva dovoljno da uvede disciplinu u bataljonu;

— 3. bataljon — štab vojnički najbolji i drži najbolje bataljon u rukama.

45 Zbornik V/9, str. 115, i dokumenta br. 15, 21, 37, 63, 67, 175; Zbornik V/32, str. 498.

46 Izvještaj političkog komesara 7. banijske brigade od 11. XI 1942; Zbornik IIX/2, str. 376.

Poslije oslobođenja Bihaća, u vrijeme kada su 4. kordunaška i 8. banijska brigada prodirale kroz Cazinsku krajinu, 5. kordunaška i 7. banijska brigada orijentisane su na liniju Petrinja—Gora—Glina—Topusko.⁴⁷ U stvari, 5. kordunaška brigada je odmah poslije napada na Sunju i vlak na pruzi Sisak—Sunja upućena u rejoin s. Rujevca, sa jednim bataljonom u rejonu Staro Selo—Kamenski Most na rijeci Glini. Istovremeno 7. banijska brigada se povukla u rejon s. Bijeje Vode kod Gline. Cilj ovakvog razmještaja bio je da se u slučaju potrebe spriječi eventualni prodor neprijatelja iz Siska, Petrinje i Gline ka Velikoj Kladuši i Bihaću.

Iz rejona s. Bijeje Vode 7. banijska brigada se pripremala za napad na neprijatelja u s. Graberju između s. Gore i Gline. Posada u Graberju bila je u to vrijeme jačine oko 250 domobrana utvrđenih u zemljanim objektima. Već je bila uspostavljena i veza sa četiri domobrankska oficira i jednim liječnikom — oficirom, koji su, prema dogovoru, imali da pripreme posadu na slabiji otpor.⁴⁸ Međutim, do napada nije došlo.

Uspješna ofanziva naših brigada kroz Cazinsku i Bosansku krajinu zahtijevala je organizovama sadejstva, zbog čega komandant Operativne grupe brigada na Baniji, Petar Kleut, s Bogdanom Oreščaninom, odlazi na Grmeč da ugovori sadejstvo sa Operativnim štabom za Bosansku krajinu. Bilo je zamišljeno da se zajedničkim snagama oslobode Bosanski Novi i Dvor na Uni.⁴⁹ Istovremeno, Glavni štab Hrvatske izdaje, 13. novembra, zapovijest 1. udarnoj brigadi da 14. novembra napadnu i oslobode grad Slunj, a potom da produže nastupanje u dolinu rijeke Kupe.⁵⁰

Da bi se olakšalo dejstvo na pravcu Slunj—dolina rijeke Kupe, 5. kordunaška i 7. banijska brigada i 1. bataljon Banijskog odreda vrše pripreme za napad na Graberje i

47 Oslobođenjem Bihaća stvorena je tzv. »Bihaćka republika«, koja je obuhvatala teritoriju preko 50.000 km². U Bihaću su zatim održani mnogi opštejugoslovenski skupovi, kao što je Prvo zasjedanje Antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Jugoslavije (AVNOJ-a) i Prvi kongres omladine Jugoslavije i si.

48 Zbornik V/9, str. 116.

49 Isto, str. 125.

50 Isto, str. 121.

komunikaciju Petrinja—Glina. Napad je pripremljen za 15. novembar 1942. godine.⁵¹

Međutim, ovaj napad na Graberje i komunikaciju Petrinja—Glina osujećen je nastupanjem neprijatelja iz Gline u pravcu Šamarice, ujutro 15. novembra. Njegova 10. domobranska polubojna je iz Gliine nastupala u pravcu s. Maja i s. Bijele Vode.

Treća četa 1. bataljona 7. banijske brigade sačekala je u zasjedi neprijatelja po izlasku iz Maje i jurišem ga satjerala u potok Bručinu. Tom prilikom ubijeno je 10, a u potoku Bručini uhvaćeno 5 domobrana. Istovremeno 2. četa 1. bataljona napala je neprijateljsku satniju koja je nastupala od s. Ravno Rašće—s. Bijele Vode paralelno satniji koja je nastupala od Maje. Tu je zaplijenjeno 8 pušaka, 1 puškomitraljez, 14 ručnih bombi i druge ratne opreme. U tim borbama 1. bataljon 7. banijske brigade imao je 1 mrtvog i 2 ranjena. U borbi se istakao vodnik Stanko Džakula, koji je sa još dva borca na juriš oteo puškomitraljez. Pošto je odbila neprijatelja nazad u Glinu, 7. banijska brigada je prenela dejstva na komunikacije Kostajnica—Sunja—Sisak.

U međuvremenu, dok se 7. banijska brigada nalazila na sektoru Gline, neprijatelj je isturio jača osiguranja, po jednu bojnu u sela Cuntić, Stražbenica i Kukuruzari. One su svakodnevno izlazile na periferne dijelove slobodne teritorije Banije i obezbjeđivale pojačano komuniciranje cestom i željezničkom prugom Sisak—Sunja—Kostajnica—Bosanski Novi, odnosno Dvor na Uni u dolini rijeke Une. Prema podacima obavještajne službe gotovo svaki treći dan je po jedna neprijateljska bojna prolazila iz Siska ka Sunji i Kostajnici, a ustanovljeno je da u obezbjedenju ovih komunikacija učestvuju i dijelovi njemačkih jedinica.

U sistemu odbrane tzv. »Bihaćke republike« 7. banijska brigada je imala zadatak da ne dozvoljava neprijatelju nesmetano kretanje duž komunikacija Sisak—Sunja—Kostajnica. U vezi s tim, na pravcu Gline zadržan je dio 2. bataljona brigade, koji 16. novembra ponovo odbija neprijatelja ka s. Bijele Vode.

51 Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 142.

Sutradan, 17. novembra, jedna četa 2. bataljona izviđala je iz rejonu groblja s. Starog Sela teren i raspored neprijatelja u okolini Blinjskog Kuta na pruži Sisak—Sunja. Toga dana naišla je neprijateljska bojna iz sela Stražbenice u svom krstarenju u pravcu Graduse i Starog Sela. Nju je u zasjedi na seoskom groblju dočekala pomenuta četa 2. bataljona i u oštroj borbi prsa u prsa razbila tako da se raspršila po okolnim selima i njivama. Neprijatelj je imao 10 mrtvih i oko 20 ranjenih. Zarobljeno je 6 domobrana i zaplijenjeno 6 pušaka, 1 automat, 3.300 metaka, 1 par konja, rezervni dijelovi teškog mitraljeza i druga oprema, dok je pomenuta četa 2. bataljona imala 4 mrtva i 3 ranjena, a jednu drugaricu je zarobio neprijatelj.⁵²

NAPAD NA BLINJSKI KUT

Željeznička stanica Blinjski kut, između Sunje i Siska, nalazila se između stalno isturenih neprijateljskih posada, i to: u Sisku, jak garnizon sa sjedištem štaba 2. gorske divizije »NDH«; u s. Stražbenici, jedna neprijateljska bojna; u Sunji dotadašnja posada ojačana njemačkim oklopnim vlakom iz Zagreba i sa 5 tenkova iz njemačke tenkovske čete u Kostajnici; u s. Kukuruzari jedna neprijateljska bojna, a u Kostajnici, garnizon sa sjedištem štaba 2. gorske pukovnije i njemačke tenkovske čete.

Na željezničkoj stanici Blinjski Kut nalazilo se 26 Nijemaca sa 4 puškomitraljeza, 4 automata i 1 minobacačem 50 mm, utvrđeni i u zgradi pored kuće nadzornika pruge. Tu se nalazilo i 30 domobrana naoružanih puškama trometkama.

Prema zapovijesti štaba 7. banijske brigade⁵³ od 18. novembra 1942. godine, na željezničku stanicu u Blinjskom Kutu napadaju dva voda 1. čete 3. bataljona, a jedan vod napada kuću nadzornika pruge, odnosno tih 30 domobrana. Na žandarsku stanicu u istom selu napadaju dva voda 1.

52 Zbornik V/9, str. 169; Hronologija NOR-a, str. 375.

53 U ovoj zapovijesti se prvi put — i to u štambilju štaba brigade — zvanično pojavljuje naziv brigade »Vasilj Gaćeša«.

čete 1. bataljona, a kuću u kojoj su se nalazili Nijemci napadaju dva voda 2. čete 2. bataljona.

Sve ostale snage brigade raspoređene su, po vodovima i četama, na osiguranje napada. Tako je osiguranje prema Sisku bilo istureno kod šume Pikomjač i kod Novog Sela na cesti Blinjski Kut—Komarevo—Praćno. Osiguranje prema Sunji postavljeno je na željezničkoj pruzi i cesti kod s. Petrinci.

Osiguranje prema bojni u s. Stražbenici vršio je 3. bataljon Banijskog odreda na položajima kod s. Bijelnika i brda Hunke, sjeverozapadno od Starog Sela. Prema selu 1 neprijateljskoj bojni u Kukuruzarima položaje kod s. Bjelovca posjeo je 3. vod 2. čete iz 3. bataljona brigade.

Napad na Blinjski Kut, koji je počeo 19. novembra u 2 časa, trebalo je da se izvede munjevito, jer je osiguranjima prema Sisku i Sunji naređeno da se povuku u 4,30 časova.⁵⁴

Sve jedinice izvršile su svoje zadatke, osim vodova 1. čete 1. bataljona koji su napadali na žandarmerijsku stanicu. Zgrada je bila jako utvrđena, a nije ni dovoljno energično napadana. Dijelovi iz osiguranja su porušili željezničku prugu i pokidali telefonske linije. Kod Sunje je na pruzi postavljena mina na koju je naišao teretni vlak. Dvije lokomotive i 8 vagona su uništeni, a 6 vagona djelomično oštećeno. Poginuo je vlakovođa, a u vlaku su uхваćena dva domobrana i 6 željezničara. Vlak je prevezio žito (pšenicu i kukuruz), što nije moglo biti evakuisano ni zapaljeno, jer se nije imalo čime.

U Blinjskom Kutu poginulo je 16 Nijemaca, 1 je zarobljen, a ostali su iskoristili noć i pobjegli. Zarobljeno je i 12 domobrana, dok su ostali pobjegli. Neprijatelj je pružio jak otpor. Čim su partizani upali u željezničku stanicu i zgradu gdje su bili Nijemci, nastalo je gušanje, borba prsa u prsa, otimanje oružja. Veći dio Nijemaca je izginuo od bombi, dok su neki ubijeni noževima u borbi prsa u prsa. Gubici brigade su 3 mrtva ili ranjenih. Zaplijenjeno je 12 pušaka, 10 trometki, 1 njemački laki mitraljez MG-42 s redenikom municije i 7 rezervnih cijevi, oko 40 ručnih

54 Zbornik V/9, str. 199 i Hronologija NOR-a, str. 376.

bombi, oko 3.000 metaka, 2 pištolja, 2 signalna pištolja, nekoliko dvogleda, oko 70 pari obuće, 24 ranca i veća količina ostale vojničke opreme.

U borbi su se naročito istakli vodnik 1. voda 1. čete 3. bataljona Gajo Sirota, komandir čete Stojan Dodoš i drugarica Miilanka Kljaić. Njih troje su hrabro jurnuli na Nijemce, pomiješali se i gušali s njima. U jurišu na žandare poginuo je komesar 1. čete 1. bataljona Milan Čučković. I ostali su se u borbi dobro držali.

Narednog dana, 20. novembra, neprijateljske bojne iz Stražbenice i Rukuruzara krenule su ka slobodnoj teritoriji i Šamarici. Sačekali su ih bataljoni 7. banijske brigade i natjerali ih na povlačenje. Ubijen je jedan konj i zaplijenjen tovar od 8 sanduka municije, samar i štit teškog mitraljeza.⁵⁵

55 Zbornik V/9, str. 224, 266 i Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 109. Edicija »Bihaćka republika«, izd. Muzej i zasjedanje AVNOJ-a, Bihać, knj. 1—3 i Miso Leković, »Ofanziva proleter-skih brigada u leto 1942«.